

Biohuis, de vereniging van biologische boeren en tuinders, ziet doelsturing als een goede optie voor gangbare bedrijven om vanuit het vakmanschap van de agrarisch ondernemer bij te dragen aan de maatschappelijke doelen. Door de vereisten van biologische certificering (middelvoorschriften vastgelegd in EU wetgeving) dragen biologische bedrijven automatisch al bij aan deze doelen, zo erkent ook de Europese Commissie. Ook is de biologische sector als geheel verplicht grondgebonden. Daarom zou het Skal certificaat als generieke maatregel moeten voldoen. Voor individuele biologische bedrijven kan doelsturing wel een interessante aanvulling zijn. Biohuis waarschuwt hierbij voor verkeerde keuzes, zoals emissie indicatoren per dierplaats. Die doen geen recht aan bedrijven die eerder voor extensivering kozen en kunnen nadelig uitpakken voor boeren, dierenwelzijn en milieudoelen.

De systeemomslag van middelvoorschriften naar doelsturing is een langgekoesterde wens in de agrarische sector. Agrarisch ondernemers krijgen daarmee weer regie over hun eigen bedrijf. En kunnen hun eigen vakmanschap inzetten om de maatschappelijke doelen te halen op een wijze die het beste past bij hun bedrijfsvoering. Meten en monitoren geeft inzicht wat er gebeurt en welke keuzes wel of niet werken. Deze betrokkenheid met de eigen bodem en omgeving is enkel toe te juichen en sluit goed aan bij de biologische praktijk. Toetsing of deze doelen gehaald worden vergt wel stevige borging via meten, monitoren en verantwoorden. Dit vraagt om het maken van extra kosten en administratieve lasten. En in het geval van biologische boeren en tuinders maakt dat dubbele kosten en lasten. Biologische bedrijven dragen immers zelf de extra kosten van de biologische bedrijfsvoering en de periodieke controle en certificering door Skal.

Biologische landbouw werkt nu al vanuit een juridisch geborgd systeem samen met de natuur, in een zoveel mogelijk gesloten kringloop, met een lagere veebezetting en zonder het gebruik van kunstmest en chemische bestrijdingsmiddelen. Deze werkwijze is gedetailleerd vastgelegd in de Europese biologische verordening. De biologische sector heeft daarmee in beginsel te maken met middelvoorschriften die dusdanig scherp zijn vastgesteld dat ze invulling geven aan de doelen. Bovendien is de biologische sector als geheel verplicht grondgebonden: biologische veebedrijven leveren de onmisbare dierlijke mest aan teeltbedrijven. Teeltbedrijven leveren vaak veevoer terug. Juist deze systeembenadering draagt bewezen positief bij aan de urgente opgaven rond natuur, biodiversiteit, bodem en waterkwaliteit.¹

De Europese Commissie erkent de bijdrage van de biologische landbouwpraktijk. In het recente vereenvoudigingspakket² stelt de EC dat biologische landbouwbedrijven automatisch voldoen aan diverse normen in het GLB. Ze zijn *green by definition*. Dit sluit goed aan bij het Nederlandse doel van 15% biologisch areaal.

Biohuis roept daarom op om agrarisch ondernemers te laten kiezen welk systeem het beste bij de eigen bedrijfsvoering past:

- 1) Generiek systeem met forfaits en normen, zoals een grondgebondenheidsnorm. Voor biologische bedrijven voldoet Skal certificering.
- 2) Doelsturing gebaseerd op bedrijfsspecifieke monitoring en data input.

NB In beide gevallen zullen naar verwachting veel middelvoorschriften in stand blijven. De Europese nitraatrichtlijn vereist nog steeds middelvoorschriften. In beginsel zal een biologisch (of omschakelend) bedrijf op deze wijze automatisch voldoen aan het aangescherpte generieke beleid, door de Skal vereisten. Voor veel individuele biologische bedrijven is de meer bedrijfsspecifieke monitoring wel een interessante aanvullende route, om bijvoorbeeld te werken aan een nog efficiëntere stoffenbalans, en nog minder stikstof en broeikasgasemissies. De biologische sector wil dit vrijwillige systeem in de vorm van een BioMonitor met eigen dataset graag voor alle bedrijfstakken verder ontwikkelen. Voor biologisch melkvee is daarmee al gestart.

¹ Migchels, G., I. de Jonge, M. Bracke, T. V. Vellinga, W. Sukkel [Het perspectief van biologische landbouw: effecten van het vergroten van het areaal biologische akkerbouw en melkveehouderij op klimaat, natuur en dierenwelzijn](#). Wageningen Livestock Research (2023)

² EU Verordening 2025/2649

Een reëel gevaar bij doelsturing is de keuze van indicatoren die sturen op emissies per dier, zoals ammoniakemissie per dier. Biologische dieren krijgen meer bewegingsruimte, maar daardoor neemt de emissie per dier toe. Door een lagere emissie per dier te eisen, wordt zowel extensivering als dierenwelzijn en dus biologische bedrijfsvoering sterk ontmoedigd. Terwijl veel boeren en het milieu gebaat zouden zijn bij een goed verdienmodel met minder dieren. Omschakelen naar biologisch betekent vaak dat een veehouder 40 tot 80% minder dieren gaat houden.³ Dan dalen de totale emissies en de mestproductie uiteraard ook. Tegelijk komt er dan extra biologische mest beschikbaar, die hard nodig is voor omschakelende akkerbouwers.

Tot slot korte antwoorden op de vragen vanuit de Tweede Kamer:

1. Wat zijn de voor- en nadelen van doelsturing?

De boer kan in principe zelf meer sturen, maar bij verkeerd gekozen indicatoren, zoals NH₃ emissie per dier, wordt extensief en biologisch boeren benadeeld en worden nationale milieudoelen niet gehaald.

2. Welke systemen van doelsturing zijn momenteel al in gebruik en wat valt daarvan te leren? En welke lessen zijn te trekken uit het MINAS?

Huidige systemen hanteren niet altijd de goede indicatoren, zie de [Biohuis publicatie over KPI's](#). Daarbij zijn sommige indicatoren in feite toch middelvoorschriften. MINAS wordt door veel boeren nog steeds als een begrijpelijk en goed systeem van doelsturing gezien. De EC keurde het af omdat doelsturing bij de Nitraatrichtlijn geen optie is. Dit moet aangepast worden.

3. Hoe kijkt u aan tegen het voornemen van de minister om te komen tot haalbare bedrijfsspecifieke emissienormen? Wanneer zijn die normen in uw ogen haalbaar?

Het voornemen is positief, maar de uitwerking van de indicatoren is cruciaal, zie vorige vraag. Haalbaarheid moet blijken uit pilots en onderzoek met betrokkenheid van een diverse groep (biologische) boeren.

4. Wat zijn de voor- en nadelen van het vaststellen van de emissies op basis van metingen en op basis van (forfaitaire) berekeningen?

Metingen kunnen nuttig maar ook kostbaar zijn. Soms geven ze toch geen goed beeld van het management van de boer, doordat variabele omstandigheden (grondsoort, weersomstandigheden) andere uitkomsten geven. Forfaitaire berekeningen kunnen eenvoudiger en goedkoper zijn, maar stellen hoge eisen aan de onderliggende data en uitgangspunten, met onderscheid tussen diverse typen bedrijven. Bijvoorbeeld voor biologische bedrijven moet je dan een eigen dataset aanleggen om de correcte forfaits voor die bedrijven te kunnen toepassen. Met het project 'BioMonitor' is hiermee een start gemaakt voor biologisch melkvee.

5. Wat is een reëel tijdpad voor de invoering van doelsturing: wat is op korte termijn al mogelijk en wat op de (middel)lange termijn en wat is hiervoor nodig?

Een stoffenbalans zoals MINAS moet op redelijk korte termijn in te voeren zijn, gezien de ervaringen die hier al mee zijn opgedaan en het feit dat de kringloopwijzer voor melkvee deze gegevens al beschikbaar heeft. Er zal veel begeleidend onderzoek en praktische begeleiding nodig zijn om een uitgebreider systeem in te voeren en te borgen.

6. Is doelsturing toereikend om de wettelijke stikstof-, klimaat- en waterdoelen te realiseren? Zo nee, welk aanvullend (generiek of gebiedsspecifiek) beleid is nodig?

Dat gaat niet alleen om landbouw, er zijn ook veel andere oorzaken. We verwachten dat het aandeel van de landbouw veel kleiner kan worden als boeren een echt goed verdienmodel kunnen halen uit een drastische verduurzaming van hun bedrijf, door een stabiele vraag naar dergelijke producten en langjarig consistent overheidsbeleid. Dan zal ook een veel groter biologisch areaal kunnen ontstaan. Ook bij gebiedsgericht beleid zijn biologische bedrijven onderdeel van de oplossing. Dit vraagt veel inzet van (de)centrale overheden. Door Skal gecertificeerde bedrijven automatisch te laten voldoen wordt omschakeling gestimuleerd en daarmee de verdere verduurzaming.

³ Gangbaar houdt gemiddeld ca 5.000 varkens per bedrijf, bio gemiddeld ca 1.000. Gangbaar pluimvee gemiddeld ca 58.500 per bedrijf, bio gemiddeld ca 15.500. Bio melkveebedrijven houden gemiddeld 1,1 koe per ha en gangbare 1,8. Ook bij bio melkgeiten is het aantal dieren per bedrijf een stuk lager. (CBS)